

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Eginhartvs De Vita Caroli Magni, Animadversionibvs Illvstratvs

Bessel, Friedrich
Reinhard, Johann Friedrich

Helmeftadii, 1667

Animadversiones In Praefationem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10996

DE VITA CAROLI M. 3
ANIMADVERSIONES
IN PRÆFATIONEM.

Vita & gesta Caroli) Qui ex Veteribus de Vita hujus Imperatoris scribere, inter complures, pauci supersunt. Primò, post Eginhartum, loco numerare posses Iohannem Turpinum, seu potius, Tilpinum, Archiepiscopum Rhemensem, nisi liber ejus tam spissis refertus mendaciis, nauseam cordato lectori concitaret. Equidem induci non possum, ut credam, fabulosa isthæc somnia, à tanto Viro profecta, cum mentio in iis habeatur mortis Caroli, quam tamen prævenit Tilpinus, utpote cui defuncto à Carolo substitutus sit, *Vulfarius*, etiam *Nostro* memoratus *cap. xxxiv.* teste *Frodoardo*, Presbytero & Canonico Ecclesiæ Rhemenfis, *lib. II. Hist. c. xviii.* Et tamen constanter ejus nomen in scriptis Codicibus præfigitur, quorum duo in *Bibliotheca Julia*, sat antiqui, asservantur. *Vossianum* similiter, ac *Cantabrigiense* exemplar, Turpinum Archiepiscopum huic, factui supponunt. Quid quod sub eodem nomine in Canonem relatus est libellus à *Calixto II* Papa sub annum Christi 1122, ut clarè Auctor *Chronici Magni fol. 150.* quam auctoritatem deinceps *Siffridus Misnensis*, *Gobelinus Persona*, *Vincentius Beluacensis*, innumerique alii secuti. Sed in præclivi esset pluribus ostendere, turpiculum istum [quisquis tandem sit] fabulatorem, nihil cum Tilpino commune habere, nisi hoc argumentum, datâ quasi opera, præcepissent *Gerard. Ioh. Vossius, lib. vi. de Hist. Lat. c. xxxii.* *Ioh. Gryphiander de Veichbild. Sax. c. xlii. seq.* & ante utrumque *Petrus Mantuanus Secretarius in Animadvers. lib. iv. c. i.* Itaque supposititium & nugatorium scriptum in seria Historia ne attendere quidem fas est. Longe verior *Monachus* ille *Canobii Egoisimensis*, primùm à *Petro Pithæo* in lucem productus, quem seculo ix sub *Ludovico* ut arbitror, *Pio*, vixisse constat; quamquam stylus horridior alicubi moram injicere lectori queat. Proximus illi, aliquo tamen intervallo, *Monachus San-Gallensis*, quem *Eruditi Notkerum Balbulum* esse haud vanè suspicati sunt, etiam minuta, quæ vix alibi reperias, in Vita Caroli, jam Senior consignavit. Edidit, sed mutilum *tom. II. Antiq. Lect.* *Henricus Canisius*; longe austriorem, suoque Auctori redonatum editioni destinârat *Marq. Freherus*, lumen illud nostrorum temporum. Idem *Canisius* chartam aliquam *tom. v.* inseruit, de *Genealogia Caroli M.* vetustam illam quidem, sed imperfectam: cujus auctor aliquandiu in Francia Orientali vixerat, *Germanus* ipse, nisi conjectura me fallit. Floruisse autem hunc ex illo opere temporibus *Ludovici II* apparet, ac scripsisse etiam ante *Notkerum*, *An. 867.* Hos omnes & genere dicendi, & in-

4
 dustria singulari facile superavit *Poeta Saxonicus*, *libris quinque de Vita & gestu Caroli M.* in quorum prioribus quatuor magna ex parte *Adelmi*, nobilissimi istius sub Ludovico Pio Historici, *Annales Heroicò carmine*, expressit: in quinto autem *Eginhardi*, seu *Einhardi*, ut ipse vocat, vestigia tam pressè legit, ut verba etiam *Elegiacis* suis ipsissima, aptaverit. Primus eum *Reimerus Reineccius* bono publico evulgavit, è membranaceo Codice *Bibliothecæ Helmstadiensis*, qui fortassis unicus nunc superest, oppidò bonus, nisi quod nomen Auctoris à librario prætermisum, aut dissimulatum, desideratur. *Vernerus* etiam *Rolevinckius*, cum aliquot ex eodem Poëta versus producit *lib. II de laud. Sax. c. I.* Scriptorem suò tempore satis notum indiget. Claruisse eundem *Arnulphi Imp. ætate*, indicant ista, *Lib. V. sub fin. v. 415.*

Nunc tamen Arnulfo merito sub Principe gaudes,

Qui similis tanto moribus est abavo.

Circumfertur & alia *Caroli Vita*, quam in *Hagiologiam* suam transtulit *Georgius VVicelius*, ratus Antiqui alicujus esse Scriptoris, aut planè à *Plutarcho* conceptam, quo nomine, risum movit *Vossio lib. III. de Hist. Lat. c. VIII.* Sed genuinus ejus auctor est *Donatus Acciaiolus Florentinus*, qui & ipse *Eginhardum* fere exscribit: obiitque demum anno 1473. Atque hi quidem seu *Veteres*, seu pro tali bus habiti, *Vitam Caroli* ex professo, quod ajunt, tradidè: quos interjectò tempore ex *Recentioribus* *Marcus VVagnerus*, *Erpoldus Lindenbrogius*, *Iohannes Lertznerus*, *Iohannes Ioachimus Franzius*, alii, secuti; quorum conatus infinitis modis vicit *Vir* in omni doctrina summus *Ioh. Henr. Boeclerus* in *Histor. Seculi IX.*

Caroli cognomento Magni] *Vernerus Rolevinckius de VVestfalar. laud. lib. II. c. II.* *Carolus* cum propter egregiam magnitudinem corporis, tum propter excellentem magnitudinem factorum, *Magnum* appellatum censet. Utrumque non improbabili conjecturâ asseritur. Nam & *Pipinus*, ejus Pater dictus est *Brevis*, quod staturâ pusillus esset, ut scribit *Odorannus Monachus, Fragmento Chronolog. ad an. 750. in annal. Pithæi.* Unde corrigendus *Æneas Sylvius, libro de Stat. Europ. cap. XXXI. pag. 77. tom. 2. Rer. Germ. Freberi*, ubi *Pipiniani* scriptum est, locò *Pipini nani*. Et sane Romanis jam tum frequentatum est, à corporis habitu cognomentorum rationes petere. Ita *Licini Crassi*, *Æmylii Pauli*, *Sempronii Longi* dicti sunt, ut *Carolus Sigonius* in eo libro, quem *de Nominibus Romanorum* edidit, latius testatur. Interim potius est, ut credamus à *Virtutis excellentia*, rerumq; gestarum magnitudine, *Magni* nomen promeruisse, ad exemplum *Alexandri*, *Pompeij*, *Constantin*, aliorumque fortissimorum Principum; quò etiam *Sigebertus* inclinat ad an. 768. Sæpius tamen in *Diplomatibus* invenias

DE VITA CAROLI M.

venias tam *Calvum*, quàm *Crassum*, Magni sibi cognomen usurpasse; quæ si quis non satis expensâ temporum supputatione ad Nostrum illum referre voluerit, graviter errabit. Rem aliquot exemplis liquidam fecerunt *Ioachim. Vadianus lib. 11. Antiquit. p. 53.* & post eum *Goldastus Noii in Ekkehardi Vitam S. Notkeri tom. 1. Rer. Alem. part. 2. p. 255.*

Per *Eginhartum*] *Eginhartus*, sive *Einarus*, ut in aliquibus codicibus scriptum invenitur, Germanus fuit, ex nemore *Ottonio* oriundus, primùm *Caroli* Cancellarius, post *Monachus Benedictinus*, atque *Abbas* primus *Cœnobii Salingenstadenfis*, Vir inter primos ejus seculi annumeratus, ut ait *Baronius tom. 9. ad ann. 926.* qui tanto meliori fide res *Caroli* excutus est, quanto familiarius eidem adhæsit, ut scribit *Sigebertus de Scriptor. illustr. c. 84.* Generum *Caroli* cùm *Veteres* tùm *Recentiores* credidere, decepti frivolâ relatione *Chronici Laurishamensis*, ut ad caput. XIX. ostendimus. Inter complura quæ hodie extant opera certissimum est præsens *de Vita Caroli* monumentum, jam olim *Sigeberto in Chronicis ad ann. 714.* & *Adamo Bremensi l. 2. c. 9.* laudatum; *Alberto* autem *Stadensi*, & *Conrado Vrspergensis*, fere totum exscriptum, ut non injuria mireris ad *Alcuinum Caroli Magistrum* ab aliquibus referri potuisse. Disertè *Poeta Vetus de Vita Caroli lib. IV. v. 114.*

*Si tamen hoc dubium cuiquam fortasse videtur,
De Vita scriptum Caroli legat ipse libellum,
Quem Francos inter clarus, veraxque relator
Ac summè prudens Einhardus nomine scripsit.*

Sunt qui *annales* quoque à *Neuenario* primùm productos, & *Adelmo* ab aliis, ab aliis *Adhemaro* adscriptos, *Eginharto* nostro attribuunt. Sed enim non pauca invenias, quæ contrarium suadere possint; præsertim cùm ipsius *Eginharti* in his *annalibus* fiat mentio ad ann. 806. Cœterum quam tersè & eleganter, quamque uberrim hic scribat noster, res ipsa loquitur: ut non vanè judicavit *Casaubonus Comment. in Aug. c. 64.* *Suetonii* imitator in hoc opere se præbuisse *Eginhartum*. Quod si tamen opera ejus *de Miraculis Marcellini & Petri* quæ apud *Surium tom. 7. d. 2. Jun.* reperiuntur, itemque *Epistolas* nonnullas, ac *Diplomata* illa, quæ in *Chronico Laurishamensi* ab ipso *Eginharto* scripta extant *tom. 1. Rer. German. Freheri p. 65.* excutias, magnam *Styli* differentiam offendes. Quæ res *Gerhardum Vossum*, acuti *judicii Virum*, in eam cogitationem impulit, ut interpolatum à *Neuenario* crederet *Eginhartum*, *lib. 2. de Histor. Lat. c. 33.* Sed, inquit, etsi pro sua ætate, satis eleganter loquitur, tamen nec prætereundum est, primùm *Eginharti* Editorem, *Hermannum Comitum Neuenarium*, non instituisse antiquo co-

dici, quem habebat, sed in eo fuisse, ut passim floridius loquentem induceret. Quod eius institutum ne quid dissimulem, probare neutiquam possum. Eoque magis displicet, quod etiam qui postea Eginhartum typis divulgarunt, hanc Neuenarii Comitum editionem secuti fuerunt. Hæc Vossius, & fortassis alij, quibus eorum temporum sermonis asperitas non ignota. Si tamen quod res est, dicendum, utrique injuriam faciunt qui sic censent. Namque & scripti duo Codices quos summâ diligentia cum editis comparavit Iustus Reuberus, Consiliarius quondam Palatinus, & manu exaratus liber *Bibliotheca Medicea*, cujus excerpta pro eâ, quâ est humanitate, mihi lubens communicavit *Henricus Meibomius*, Rei Medicæ omnisque ad eam antiquitatis scientissimus, ne apicem quidem à Neuenario temerè immutatum satis indicant. Itaque ad duplicem potius loquendi modum attendendum arbitror, quem ut hodie in vulgari linguâ, ita olim labente sensum puritate Latini Sermonis alium in foro, tabulis publicis, judiciis, epistolis, testamentis adhibitum arbitror, alium in Historiâ paulo cum majori diligentia scripta. Et certè vulgo per illa tempora sermonem rusticum obtinuisse, hoc est semi-Latinum ac barbariè obfuscatum, seu ut cum Gregorio Turonensi loquar *lib. 1. Hist. Franc. init.* nec in literis, nec in syllabis Grammaticam artem observantem, notiùs est, quàm ut dici debeat. Observavit jam tum Hieronymus Bignonius *Præfat. in Form. Marculfi*, Rusticam illam Romanam Linguam, in quam homiliæ decreto Synodi Turonensis III. sub Carolo M. habitæ, transferendæ erant, ad meliorem intellectum vulgi adhibitam. Quare non est ut amplius dubitemus de duplici scribendi genere, quod & olim apud Romanos in vulgato sermone adhibitum, aliquando me monuit per literas *Reinesius* ὁ πάλιν.

Scribam adiuratum.] Scribæ nomen apud Græcos perhonorificum, Romanis ita evuluit, ut ad servitia tantùm restringeretur. *Cornel. Nepos, xviii. 1. 5. de Eumene:* Itaque Eum habuit (Philippus Macedo) ad manum Scribæ loco, quod multò apud Græcos honorificentius est, quam apud Romanos. Nam apud nos revera, sicut sunt, Mercenarii Scribæ existimantur; At apud illos contrariò nemo ad id officium admittitur, nisi honesto loco, & fide & industriâ cognitâ, quod necesse est omnium consiliorum eum esse participem. Ita *Iulius Firmicus lib. xxi. Matthes. cap. xii.* Scribas iis adjungit, qui negotiationibus, rationibus atque apothecis præpositi sunt; hoc est, conditionis servilis hominibus, aut certè Libertinis, qualis fuit *Flavius ille*, ex Scribæ *Ædilis Curulis*, ac postmodum *Tribunus Plebis factus*, vehementer indignantibus Romanorum Optimatibus, ut videre est ex *Plin. lib. xxxiii. cap. 1. Valer. Max. lib. 11. cap. V. Gellio lib. vi. cap. ix.* aliis. Quæ ipsa & *Laurentio Pignorio elegantissi-*

gantissimo de Servis libro, p. 110. notata sunt. Ex quo colligas omnem fere honoris aditum Scribis apud Romanos interclusum, adeo ut universum illorum ordinem ne honestum quidem fuisse Carolus Sigonius *lib. 11. de antiquo jure Civit. Roman. cap. xiv.* adferat, quod tamen nimis inclementer dictum Gutherio videtur *lib. 1. de veter. Jur. Pontif. cap. xiii.* Est tamen ubi Sigonius defensorem inveniat Flavianum Vopiscum, qui de Carino Imperatore scribens, Praefectum Urbi, inquit, unum e Cancellariis suis fecit, quo saedius nec cogitari potuit aliquando nec dici. Ut rem in pauca contraham, Scribarum Cancellariorumque plura fuere genera: Hinc alii Augustales, alii Publici, alij Privati, passim memorantur. Scriba adjuratus, qualis fuit Eginhartus noster, longe dignioris conditionis erat, Logothetae utique Magno, ut vocabant, Graeci, comparandus. Et Nicetas, *lib. vii. Rerum a Manuele Comneno gestarum*, Cancellarium interpretatur λογοθέτην, quem locum ad Cuxopalatam adscripsit in notis Franciscus Junius, pag. 293. Ut non immerito Cuiacius Quæstoribus sacri palatii contulerit *comment. ad Pompon. de Orig. Jur.* Quem dum Theodor. Marcilius traducere non veretur, in ineptias prorsus incidit, ad Suetonium dicitans, Cancellarium & re & nomine eundem esse cum veteris Romæ Cancellario. Quanto rectius Doctissimi Viri Franciscus Lanovius Monachus Ord. Minimor: in *Schediasmate de Franciæ Cancellar. &* post eum Bernhardus à Malinckrot, Decanus Monaster. *lib. de Archi-Cancellar. init.* inter Consiliarios principem vel primo saltem proximum obtinuisse Præminentiae locum Scribas adjuratos seu Cancellarios adserunt. Adde Barth. *Lib. L. Advers. c. 7.* Samuelem Petitem *Comment. ad Leg. Attic. p. 257.* & Hermann. Hugon. *lib. de prima scribendi origine c. 32.*

Ex parte non modica res gestas) Pleraque fideliter executus est in tantâ operis brevitate Eginhartus. Etenim si bella spectes, præter Frisum istud, quod contra Radbodum Frisiorum Ducem gesit, quodque in *Annalib. Fris.* memoratur, pauca hinc inde leguntur, sumentis anilibus miserè contaminata. Ut vere dixerit Theodoricus, à Niem, *Episcopus Verdensis lib. ix. de Schism. Pontif. cap. xxii.* Clarorum hominum famam non veris contentam laudibus, læpe etiam fabulis viam fecisse. Qualia sunt quæ de Expeditione Caroli in Palæstinam, de Prælio cum Alphonso &c. circumferuntur, ut *cap. xvi.* latius ostendimus. Par ratio est ejus prælij, quod cum Reginoburgensibus iniisse dicitur Carolus, quam fabulam confutat *Aventin. lib. iv. fol. 163.* Nam quod duellum cum Aigolando, ac nescio quo Braimanto susceperit, Sabina Turpini Somnia sunt *cap. viii. & xx.* Ecclesiastica autem negotia in Conciliis pertractata, tum Scholas complures erectas, aliaque

aliaque brevitatis studio Eginharto omiffa, fuis quæque locis in his Animæ aduerfionibus assignamus.

Nullum ea veracius, quam me scribere poffe, quibus ipfe interfui] Veri Hi-
 ftorici *Κερίμενοι*: id quod vel nomen ipfum indicat; *ἰστορεῖν* enim coram ſpe-
 ctare, inquirere & explorare aliquid fignificat. Quo ſenſu Servius Hono-
 ratus, ad lib. i. *Æn.* v. 377. inter Hiftoriam & Annales hoc intereſſe refert: ut
Hiftoria fit eorum temporum, quæ vel videmus, vel videre potuimus, dicta ὑπὸ τῷ
ἰστορεῖν i. e. videre: Annales verò ſint eorum annorum, quos ætas noſtra non noyit.
 Quæ verba, ut ſolet, exſcripfit Iſidorus, *Orig. lib. i. cap. XLIII.* Equidem
 quod illi de annalibus dixere, non probo, præcunte Voſſio *lib. de Arte Hiſtor.*
cap. II. certitudinem tamen omnino amplector. Verè enim quod in alia re
 dixit Ariſtoteles *lib. i. Eth. cap. IV. δὲν ὄντι σωτηρία τῆς ἀληθείας καὶ τὰ οὐκ εἶρα ἀναγε-
 γέναι*, hic valet. Cujus moniti parùm memor fuerat Bodinus *Method. Hiſtor.*
cap. IV. ubi licere ait, ſuorum popularium dignitatem honeſto mendacio tueri.
 Quod quam pernicioſum ſit in Hiftoria, pridem Reinerus Reineccius in
Methodo cognoſcendi & legendi Hiſtorias, Franciſcus Patricius *Dial. v. de Hiſtor.*
 Gerhardus Voſſius *de Arte Hiſt.* & qui cæteris inferior non eſt, Barthol. Ke-
 ckermannus aureolo libello, *de Naturâ & Proprietate Hiſtor. cap. III.* oſten-
 derunt.

Oculatâ ut dicitur fide.] Gloſſarium Henrici Stephani *Τῆ ἐν ὀφθαλ-
 μοῖς ἰσεί*, Oculata fide. Güntherus Ligurin. *lib. IV. in fin.* Quos oculata fides
 ſimul & præſentia facti Inſtruit, & notus falli non ſuſtinet ordo. Quam trans-
 lationem ampliùs extulit Plautus, *Pſeud. i. 3. 67. de oculata die*, quem locum
 explicat Joſeph. Scaliger *ad Ætnam Virgiliti.* Cæterum cur homines plus o-
 culis quàm auribus credant, rationem exponit Ariſt. *lib. de Senſu & Senſi-
 li*, in his: *ὅτι ἢ ὁ ὄψις καὶ ἀπὸ τῶν ἀκροῦν δὲ κατὰ συμβεβηκός.* Sic in *Legibus militari-
 bus Canuti Regis* memorat Saxo Grammaticus *lib. x.* requiſita fuiſſe, *ἐλεῖποντα*
μαρτύρια: Teſtimonium, inquit, in oculis reponcbatur, nec objecta deſenſionis præ-
 ſidio repellere licebat. Similes ex Horatio, Herodoto, Plauto, aliisque ſententi-
 as collegit Rittershuſ. *ad Guntheri l. c. & Barth. ad Guilielm. Briton. lib. i.*
v. 211.

*Patererq; Vitam Eius, quaſi qui nunquam vixerit, ſine literis ac debitâ laude
 manere)* Reſpexit opinor ad Horatii *lib. IV. Od. 9. v. 25.*

Vixere fortes ante Agamemnona

Multi: Sed omnes illacrymabiles

Vrgentur, ignotique longâ

Nocte: carent quia vate ſacro.

Ingenio-

Ingeniolum quod exile & parvum) Scitè ingenio exilitatem adjecit, more optimis Scriptoribus ad captandam gratiam frequentato. Ita *μικρόν ἀστυει-
δον* Aristoph. *Pluro*: literulas minutas, Cic. *lib. 1v. in Verr. c. 93.* exiguam ofellam, juvenal. xi. 144. agellos parvulos, Martial. x. 92. dixere. Rosvita Poetria, *Paneg. Oddon. v. 48.* *Auderem satis exiguum perferre libellum.* Ingen-
cem exemplorum vim *Notis ad Phedri 1. 2. 14.* penè adfectis, produximus.

VITA CAROLI.

CAPVT I.

1. **G**ens Merovingorum, de quâ Franci Reges sibi cre-
are soliti erant, usque in Hildericum Regem, qui
jussu Stephani Rom. Pontificis depositus ac deton-
sus, atque in monasterium trusus est, durâsse puta-
tur, quæ licet in illo finita possit videri. tamen jam dudum
nullius vigoris erat, nec quicquam in se clarum, præter ina-
2. ne regis vocabulum præferebat. † Nam & opes & poten-
tia regni penes Palatij præfectos, qui Majores domus dice-
bantur, & ad quos summa imperij pertinebat, tenebantur:
neque regni aliud relinquebatur, quam ut regio tantum
nomine contentus, crine profuso, barbâ submissâ, solio re-
sideret, ac speciem * dominantis effingeret, legatos unde-
cunque venientes audiret, iisque abeuntibus responsa quæ
erat * edoctus, vel etiam jussus, ex suâ velut potestate
redderet: cum præter inutile regis nomen, & precarium
vitæ stipendium, quod ei præfectus aulae, prout videbatur,
exhibebat; nihil aliud proprii possideret, quàm unam &
eam præparvi redditus villam, in quâ domum, ex quâ fa-
mulos sibi necessaria ministrantes, atque obsequium ex-
3. hibentes, paucæ numerositatis habebat. † Quocunque
eundem erat, carpento ibat, quod bubus junctis, & bubul-
co, rustico more, agente trahebatur: sic ad palatium, sic ad
publicum populi sui conventum, qui annuatim ob regni
utilitatem * celebrabatur, ire, sic domum redire solebat.
4. † At regni administrationem, & omnia quæ vel domi vel

* MS. do-
minatio-
nis.

* N. 46 R.
doctus.

* MS. ce-
lebratur.

B

foris